

Complexnummer: 517678

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Israëlitische Begraafplaats

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

517679, 517680, 517681

Woonplaats

Amersfoort

Gemeente

Amersfoort

Provincie

Utrecht

Locatie van het hoofdobject

Bij Soesterweg 126, 3812 BD te Amersfoort

Complexomschrijving

Inleiding

Het COMPLEX van de Israëlitische BEGRAAFPLAATS met WONING en STÈLES werd in 1873 langs de Soesterweg aangelegd, nadat gebleken was dat de begraafplaats bij de Bloemendalsepoort geen ruimte meer bood. De opdracht werd verschaft door de heer L.A. Schaap, president van het kerkbestuur der Nederlandse Israëlitische gemeente te Amersfoort, zoals een 'eerste steen' gelegd op 12 mei 1873 (15 IJAP 5633 volgens de Joodse jaartelling) getuigt. Het is niet zeker welke architect getekend heeft voor het ontwerp van de begraafplaats. Waarschijnlijk heeft de toenmalige gemeente-architect W.H. Kam het ontwerp geleverd voor de begraafplaats aan de Soesterweg. Dit kan niet alleen worden afgeleid uit de vormgeving, maar ook uit het feit dat Kam meerdere opdrachten voor de Israëlitische gemeenschap te Amersfoort leverde.

Omschrijving

De Israëlitische begraafplaats is gelegen op een vrijwel rechthoekig terrein aan de zuidzijde van de Soesterweg. Hoge bakstenen muren met ezelsrug vormen de afscheiding tussen de Soesterweg en de begraafplaats. In het midden worden de muren met elkaar verbonden door een hoogopgaand bouwwerk dat zowel als poortgebouw als aula in gebruik is. Aan het oostelijke uiteinde van de muur bevindt zich een kleine, sober vormgegeven (beheerders)woning. De woning, de muren en het poortgebouw vormen een eenheid.

Op het vlakke en vrijwel boomloze binnenterrein zijn de stèles in strakke stroken evenwijdig aan de Soesterweg geplaatst. De stèles zijn rechthoekig van vorm en zijn soms gedecoreerd met de familiewapens. De meeste stèles zijn van natuursteen. Enkele zijn van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hout. Deze verkeren veelal in slechte staat.

Samenvattend bestaat het complex van de Israëlitische begraafplaats aan de Soesterweg uit de volgende onderdelen:

1. aula annex poortgebouw;
2. beheerderswoning;
3. (houten) stèles.

Waardering

De Israëlitische Begraafplaats is van algemeen belang vanwege zijn architectuur- en cultuurhistorische waarde als gaaf overblijfsel van de funeraire geschiedenis.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 517679

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 december 2000
Kadaster deel/nr	82795/98

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amersfoort	Amersfoort	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Amersfoort	Soesterkwartier

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amersfoort	D			10943
Amersfoort	D			10942

*Omschrijving***

Omschrijving

Het in 1873 vermoedelijk door stadsarchitect W.H. Kam ontworpen POORTGEBOUW annex aula is aan de zuidzijde van de Soesterweg gelegen en risaleert licht ten opzichte van bakstenen muren aan weerszijden. Het gebouw heeft een rechthoekige plattegrond en bestaat uit één hoogopgaande bouwlaag, die wordt overdekt door een haaks op de Soesterweg geplaatst zadeldak, voorzien van blauwe Hollandse pannen. Het pand bezit een eclectische bouwstijl, waarbij stijlelementen uit het classicisme, romaans en de renaissance zijn toegepast. De voorgevel (noordzijde) heeft dubbele naar binnen openslaande houten deuren, waarbij de entree is overspannen door een boog bestaande uit baksteen, gesegmenteerd door natuursteen-elementen. De natuurstenen aanzetstenen van deze segmentboog zijn gedecoreerd met een floraal motief en worden ondersteund door lisenen. Boven de boog bevindt zich een op consoles geplaatst natuurstenen fronton met akroteri. Op het tympaan is in het Hebreeuws en in het Nederlands de volgende tekst aangebracht: 'de eeuwige doodt en maakt levend / stort in het graf en voert opwaarts / 1SAM.2:6'.

Boven het fronton bevindt een rondvenster met vijfledige bloemtracering. Een getand klimmend fries uit gele baksteen vormt de beëindiging van de topgevel. Het fries verbindt eveneens gele in metselwerk uitgevoerde makelaars bij top en schouders, die als bekroning gestileerde natuurstenen acroteria hebben.

De achtergevel heeft eenzelfde doch soberder opbouw als de voorgevel.

De gevel is gepleisterd, de dubbele openslaande deuren worden overspannen door een niet geaccentueerde segmentboog, waarboven zich een rondvenster bevindt. Op de schouders van de gevel zijn akroteria aangebracht.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De eveneens gepleisterde symmetrische linker zijgevel wordt geleed door twee rechthoekige spaarvelden, die aan de onderzijde worden begrensd door een grijze plint en aan de bovenzijde door een tandlijst. In beide spaarvelden zijn twee rondboogvensters met een gezamenlijke waterlijst aangebracht.

De rechter zijgevel is identiek aan de linker zijgevel.

Het sobere interieur van het poortgebouw is bepleisterd. Het tongewelf, dat zijn aanzetten vindt in een zestal kornissen, is eveneens bepleisterd. In boogvormige uitsparingen in de zijgevels en het tongewelf zijn de gekoppelde rondboogvensters geplaatst.

Waardering

Het poortgebouw van de Israëlitische begraafplaats is van algemeen belang vanwege zijn architectuur- en cultuurhistorische waarde als gaaf en relatief zeldzaam voorbeeld binnen de funeraire geschiedenis. Het poortgebouw, uitgevoerd in een eclectische stijl met invloeden van het classicisme, het romaans en de renaissance. Het pand bezit een ensemblewaarde in relatie tot overige onderdelen van de begraafplaats.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Poortgebouw

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 517680

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 december 2000
Kadaster deel/nr	82794/169

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amersfoort	Amersfoort	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Amersfoort	Soesterkwartier

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amersfoort	D			10942
Amersfoort	D			10943

Omschrijving**

Omschrijving

De aan de linkerkant van het complex gelegen BEHEERDERSWONING van de Israëlitische begraafplaats aan de Soesterweg werd in hetzelfde jaar 1873 als het poortgebouw gerealiseerd, getuige een 'eerste steen' in de voorgevel met de volgende tekst: 'de eerste steen gelegd 15 IIAP 5633/12 mei 1873 door den heer L.A. SCHAAP president van het kerkbestuur der Nederlandsche Israëlitische gemeente te Amersfoort'. De sobere in eclectische stijl ontworpen woning bezit een hoofdmassa, bestaande uit één bouwlaag op een rechthoekige plattegrond, overspannen door een haaks op de Soesterweg geplaatst zadeldak, bedekt met blauwe Hollandse pannen en een smalle, lagere vleugel erachter, eveneens met zadeldak. In deze vleugel waren vroeger een wachtlokaal en een lijkenkamer ondergebracht. Aan de rechterzijde van de hoofdmassa bevindt zich een lage rechthoekige bouwmassa met lessenaarsdak.

De symmetrische voorgevel (noordzijde) heeft de vorm van een uitkragende tuitgevel en is geplaatst op een uitgemetselde plint. Een venster met tweedelig bovenlicht overspannen door een segmentboog bevindt zich precies in het midden. Recht boven het venster is een gekoppeld rondboogvenster aangebracht. Linksonder bevindt zich een vierkante, natuurstenen gedenksteen.

De achtergevel van de zuidelijke vleugel heeft de vorm van een topgevel en is thans blind.

De asymmetrisch linker zijgevel is onderverdeeld in de hogere wand van de hoofdmassa en de teruggelegen en lagere wand van de vleugel. In de wand van de hoofdmassa bevindt zich rechts een getoogd venster. Links zijn twee deuren met bovenlichten, overspannen door één segmentboog. Hierboven is later een brede dakkapel geplaatst, die buiten de bescherming valt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In de vleugel bevinden zich twee getoogde, houten deuren die voorheen toegang gaven tot de lijkenkamer en het wachtlokaal.

De asymmetrische rechterzijgevel is naar de begraafplaats gericht. In de hoofdmassa bevinden zich twee vensters van verschillend formaat. Voor het linker gedeelte van de gevel is een lage massa met lessenaarsdak aangebracht. Het rechter gedeelte bevat één venster. Rechts hiervan bevond zich oorspronkelijk nog een deur.

Het interieur van de woning is uitermate sober. De woning bestaat uit één kamer, een keuken en een opslagruimte. De bedsteden zijn verbouwd tot kastruimte.

Waardering

De beheerderswoning met opbaar- en wachtruimte maakt deel uit van de Israëlitische begraafplaats en is van algemeen belang als relatief zeldzaam overblijfsel van de funeraire geschiedenis. Het gebouw is van ensemblewaarde in relatie tot de andere elementen van de begraafplaats.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Beheerderswoning

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 517681

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 december 2000
Kadaster deel/nr	82794/91

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Amersfoort	Amersfoort	Utrecht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Amersfoort	D			10942
Amersfoort	D			10943

Omschrijving**

Omschrijving

Op de begraafplaats is een aantal (natuur)stenen en houten stèles, getoogd of rechthoekig van vorm aanwezig. De houten stèles zijn opgericht door joodse families die een natuurstenen grafmonument niet konden betalen. Alle stèles zijn voorzien van Hebreeuwse opschriften al dan niet met in het Nederlands gestelde teksten.

Waardering

De stèles op de Israëlitische begraafplaats zijn van algemeen belang vanwege cultuurhistorische waarde, waarbij hun collectieve betekenis het grootst is vanwege materiaalgebruik en situering binnen de aanleg van de begraafplaats. De houten stèles kunnen als zeldzaam en kwetsbaar voorbeeld worden genoemd binnen de funeraire geschiedenis en binnen de joodse geschiedenis.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Uitvaartcentra en begraafplaatsen	Begraafplaats en -onderdelen	Grafzerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument